

מעדני מלך

להפצת תורת ותולדות רבינו בעל ה"תוספות יום טוב" זיע"א ועכ"א

גליון פ"ט | חודש אלול | תשפ"ב

דבר המערכת

דברי חיזוק והתעוררות במשנת רבינו התו"ט

להתחזק בשמירת הדיבור בשעת התפילה-בפרט בזמננו

לרגל יומא דהילולא רבה של רבינו התוס' יום טוב זיע"א החל בו' אלול, נתאר בקצרה את הסיבה לתקנתו הגדולה לעשות 'מי שברך' למי שלא מדבר שיחת חולין בבית הכנסת בשעת התפילה. וכן מגישים אנו בפני הקוראים גילויים בנוסח הברכה של המי שברך המפורסם, שמשום מה נדפסה בסידורים שלנו בנוסח קצר בהרבה, ובהשמטת תיבות חשובות. אף שכבר הזכרנו זאת בגליון דאשתקד, אך מחמת נחיצות הענין נחזור שוב על הדברים.

אחת התקופות הקשות לעם ישראל היתה בשנות ת"ח ת"ט, אשר אז היתה עת צרה וקשה ליעקב אשר כמותה לא נהייתה, עם ישראל נידונו אז במיתות משונות ונוראות, וגזירות קשות אכזריות נשפכו על שה פזורה - עם בני ישראל, ונהרגו רח"ל אלפים ורבבות יהודים יראים ושלמים, וסיבת הצרות הקשות ההם לא נתגלתה, ולא ידע העם מה הם צריכים לתקן. עד אשר קם הגבר הגדול הוא רבינו מרן התוס' יום טוב הרבה בתפילות ותחנונים ובתעניות, ועשה שאלת חלום שיודיעהו משמיא בשל מי הצרה הגדולה הזאת. והשיבו לו: שכל זאת באתנו רק משום שמדברים בשעה שהציבור מתפללים בבתי כנסיות, ובעבור זה באה הרעה הגדולה על ראשי עם קודש.

מיד קם רבינו ועשה מעשה וידע אז 'מי שברך' מיוחד לאותם שאינם מדברים בשעת התפילה, והפיצו בכל תפוצות ישראל.

ובספר עיר מבצר (ח"א עמ' לב) כתב וז"ל: נדפס בשם מרנא התוס' יו"ט שצריך לעשות מי שברך בכל שבת קודש למי שאינו מדבר בבית הכנסת דברים בטלים בשביל המעשה שנהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, ואמרו למעלה בשביל שדברו בביהכ"ס והתחייבו שונאיהם של ישראל דְּבַר ר"ל, שפגמו באות וא"ו של 'דבור' ונעשה דְּבַר, ובשביל שעשו שאר עבירות הנפכה לרציחה רחמנא ליצלו, עכ"ל.

ובהאי יומא דהילולא רבא של רבינו זיע"א, נתאזרה עוז ויוקח כל אחד על עצמו להשתדל במאוד מאוד, שלא לשוח בעת התפילה שום דיבור בטל, ויהא זה כהנה דרבה לקראת יום הדין הגדול והנורא, וביכות זאת ימליץ רבינו טוב בעדינו בכל מיילי דמיטב אכי"ר [וראה מה שהבאנו סיפורים נפלאים בעמ' ד' בגליון זה, מניסים שהתרחשו בזמנינו].

להלן מובא הנוסח המלא (כפי שהוא בסוף ספר 'מגילת איבה' לרבינו) של המי שברך שתיקו רבינו (שלא נדפס 'במלאו' בסידורים שלנו), בהדגשת התיבות שנוספו בנוסח זה:

"מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, משה אהרן, דוד ושלמה, הוא יברך השומר פיו ולשונו מלהפסיק בשום דיבור מן ברוך שאמר עד גמר התפילה ובשעת קריאת ספר התורה שבצבור אפילו בד"ת [-בדברי תורה] איזה דיבור וכש"כ [-וכל שכן] בשיחות חולין וסיפורי שמעות, ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בתורת משה רבינו ע"ה ובכל ספרי הנבואות. יראה זרע כשר חיים וקיימים, ויזכה לשני שלחנות שבשני עולמים שהם העולם הזה שעליו נאמר והנה טוב, והעולם הבא שהוא יום שכלו ארוך וגם טוב, ונאמר אמן".

דבר המלך ודתו

פנינים נפלאים מתורת רבינו בענינא דיומא

מדוע מקדימים לברך לחופה קודם למעשים טובים

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי מי בשרוית לבי אלה למען ספות הרהי אף את הצמאה לא יאבה ה' סלה לו וגו' (כט, יח-ט).

כתב הרא"ש (הלכות פדיון בכור סימן א): כשם שזכה בכור זה לפדיון כך יזכה לתורה לחופה ולמעשים טובים.

כתב רבינו במעדני יו"ט: לתורה ולחופה ולמעשים טובים. וכן הוא בפרק ר"א דמילה סי' י' העומדים שם בבית מילה אומרים כשם וכו' וכתב הרד"א שאלו הן מצות הבן המוטלות על האב (בפ"ק דקידושין בסופו) וסדרם על זה הסדר, דאמרינן לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ ישא אשה והזכיר אח"כ מעשים טובים, אף על פי שהוא חייב במצות משהוא בן י"ג מ"מ אינו בן עונשים עד עשרים וכבר היה בן י"ח לחופה עכ"ל.

והוא דוחק גדול, דמי הוה גרע אם היו מתקנים למימר מעשים טובים קודם חופה, כדי להתפלל שיכנס למעשים טובים מיד שיהיה בר מצוה, וכן עונשים בב"ד של מטה דכי מלתא זוטרתא היא שינצל מעונשים דב"ד של מטה שבידם אף כדי להמית בארבע מיתות ב"ד.

ולכן נראה לי דאין הכי נמי דכי תקינו רבנן למימר חופה קודם מעשים טובים דלא רמיזו למעשים טובים שאחר כ' שנה אלא שאחר י"ג שנה, והקדימו חופה שכן מצוה היא להקדימה דבר"פ הנשרפין גרסינן אמר רב יהודה אמר רב המשיא את בתו לזקן והמשיא אשה לבנו קטן עליו הכתוב אומר למען ספות הרהי את הצמאה לא יאבה ה' סלה לו. מיתבי האוהב את אשתו וכו' והמדריך בניו ובנותיו כו' והמשיאן סמוך לפירקן (פירש"י סמוך לפירקן עדיין קטנים הם) עליו הכתוב אומר (איוב ה, כד) וידעת פי שלום אהלך ופקדת נַוך ולא תחטא, סמוך לפירקן שאני, ולא מבעיא לפירש"י שפי' סמוך להכי שאני, דלאו היינו קטן כולי האי דמשום שנה או חצי שנה לא תזנה עליו ע"כ, דהא קטן דמצוה היא להשיא אשה לבנו קטן סמוך לפירקן, בכמו שנה או חצי שנה וכו' ש לדברי התוספות דמדבריהם משמע דאקטן שהוא בן ט' שנים ויום א' קאי, שהקשו מקטן דבן ט' ובס"פ האשה רבה אמהות בן ט' וכו' נשא אשה כו' כתב בהדיא דמצוה איכא להשיא אשה לבנו קטן כדאמר בהנשרפין דעליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך ע"כ ואף דברי רבינו בפ"ב דקידושין סי' ו' נראין שהן מטיין לדברי התוספות לכל הני, פשיטא מלתא דשפיר תקינו למימר חופה קודם מע"ט, דבחופה שקודם שהגיע לבן שלש עשרה קאמרי ושמצוה לעשות כן, אלא אף למה שכתב הטור באור החיים סי' א' דקודם שלש עשרה לא ישיאם, דהוי כזנות לדידיה צריך לומר דסמוך לפירקן בסמוך לאחר פירקן קאמרינן שהרי הביא גם כן להא דסמוך לפירקן, וגם הגמרא מיישבם דסמוך לפירקן שאני אלא ודאי שהוא סובר דבסמוך לאחריו קאמר, מכל מקום יפה תקינו לומר חופה קודם מעשים טובים להורות שמצוה להקדימה, ושהי' תהיה תחלת המעשים טובים מיד סמוך לפירקן אחר שלשת עשרה כשנכנס להיות בעל מעשים טובים.

ואני אומר עוד דזו של הטור ליתא, דאף על גב דהב"י עשה לו סמוכים שכן כתב הרמב"ם אני אומר במחילה מכבוד תורתו דלא היא...

וגדולה מזו נראה לי ודאי דאשתמיטתיה להטור דברי אביו רבינו ז"ל, דבפ"ב דקידושין, שהן הנה כדברי התוס' דפי' הנשרפין דאי לאו דאשתמיטתיה ודאי שלא היה סותם כדברי הרמב"ם כנגד אביו ז"ל, ולפחות היה מביא דבריו ג"כ ומכיון שאין לו להטור ראייה מוחלטת ממי שקדמו וכן פשיטא לי מלתא שאלו זכר לדברי רבינו אביו ז"ל שלא היה סותם שלא כדבריו ה"ל הטור יחידיאה לגמרי ודבריו כאילו אינם, ועולה הפי' יפה וכהונן שצריך שנאמר חופה קודם מעשים טובים שכן מצות חכמים שתקדם סמוך בקודם לפירקן שמגיע לכלל בן מצות ומעשים טובים, וכל זה נראה לי ברור ופשוט:

רבינו בספרו מעדני יום טוב - מסכת בכורות הלכות פדיון בכור (סימן א)

הגליון יוצא לאור עולם ע"י

מכון תוס' יו"ט המבואר

לקבלת הגליון באימייל, וכן לתגובות והערות:

machontosfosyomtov@gmail.com

מעדני יו"ט

לקט משובח ונבחר עפ"י דברי רבינו על סדר הפרשיות התורה
פרשת ראה:

בנים אתם לה' אלקיכם - לדורי דורות

בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמְנוּ קֶרֶךְ בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת (יד, א).

שנינו במשנה במסכת אבות (פרק ג משנה יד): חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

כתב רבינו התוס' יו"ט: שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם - ולא הביא מקרא (שמות ד, כב) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל שהוא קודם. לפי שאותו מקרא אפשר לפרשו על אותו הדור בלבד שרצה להוציאם ממצרים הם שחבבם להוציאם ממצרים וקראם בני. ומנלן לדורות הבאים. לכך הביא זה המקרא. שנאמר אצל מצות שנצטוונו בה לדורי דורות עד עולם חוק ולא יעבור לא תִתְגַדְּדוּ וגו' שהם חובות הגוף הנוהגים בכל מקום ובכל דור ודור. וקראם בנים. כך נ"ל.

ובמדרש שמואל פי' בשם החסיד ז"ל שלכך הביא זה המקרא לפי שבו הודיע לישראל בעצמם שהם בנים. כמ"ש בנים אתם וגו'. וכן לעיל בצלם אלקים עשה את האדם הודיע לבני האדם בעצמם. וכן לקמן בלקח טוב נתתי לכם ע"כ. וזה יצדק לפי' הרמב"ם בחבה יתירה נודעת. אבל לפי' הר"ב דלא דייק נודעת להם. אלא נודעת כלומר גלויה לכל. אין הראיה מצד שנאמר להם אלא שנגלה ומפורסם לכל באי עולם יצדק יותר מה שפירשתי.

רבינו התוס' יו"ט בפירושו על מסכת אבות (שם)

דבר בעתו - עשיית פרוזבול:

עשיית פרוזבול בסוף שנת השמיטה

הַשְּׁמִיר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבַבְךָ בְּלִיעֵל וגו' (טו, ט).
שנינו במשנה (שביעית פרק י משנה ג): פרוזבול אינו משמש. זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב בתורה הַשְּׁמִיר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבַבְךָ בְּלִיעֵל וגו' התקין הלל לפרזבול.

פרוזבול - פירוש הר"ב פרז תקנה [בגמ' דגטין פרז פורסא דמלתא. ופירוש רש"י תקנה אבל הרשב"ם פ"ד דבבא בתרא סוף דף סה כתב פרז ריוח כמו הפריז על מדותיו דמסכת נדה (ד, ב) עד כאן. ומה שכתב הר"ב] בול עשירים וכו' ותקנה לעניים. בגמ' דגטין אמר רב חסדא פרוזבולי ובוטי. וכתבה הר"ב בפ"ג דמ"ק ועיין שם. וכ' בכסף משנה בריש פ"ב מהלכות מומרים דהא דאמר בוטי ואנן פרוזבול קרינן משום דמשמע דלאו תקנה וסייג לתורה שלא יעברו על השמר וגו' אלא עיקר התקנה לעשירים שלא יפסידו ולעניים שלא תנעול דלת.

רבינו תוספות יום טוב - מסכת שביעית (שם)

פרשת כי תצא:

שִׁלַּח תְּשַׁלַּח - אפי' מאה פעמים

שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהִאֲרַכְתָּ יָמִים (כב, ז).

כתב הרא"ש (מסכת חולין פרק יב סימן ה): שלחה וחזרה אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב לשלח שנאמר שִׁלַּח תְּשַׁלַּח. כתב רבינו במעדני יו"ט ובגמרא פרכינן עלה, אימא שִׁלַּח חד זימנא תְּשַׁלַּח תרי זימני, ומפרקינן דשלח אפילו מאה פעמים במשמע. וכתב בית יוסף כלומר מפני שהוא מקור ונופל על המעט ועל ההרבה ע"כ. ואף על

פי שלא שמענו מהמדקדקים אלא שהמקור משמע לכל הזמנים הנה רבוי השילוחין בכלל הזמנים הוא, וכיוצא בזה בפירוש הרמב"ם פ"ב דפסחים משנה ח' על ובשל מבושל שפירש דבשל מקור הוא, ומשמע להרבות כל מיני פעולות כמו שכתבתי שם בתו"ט.

וא"ת הואיל ושלח אפילו מאה פעמים משמע, תְּשַׁלַּח למה לי אמרינן בגמרא שלא תאמר אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תְּשַׁלַּח מ"מ כדתנן בסמוך לא יטול אם על הבנים ואפילו לטהר בו את המצורע.

רבינו בספרו מעדני יום טוב מסכת חולין פרק יב סימן ה

פרשת שופטים:

בביאור מונת חז"ל דין אמת לאמיתו

לֹא תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִפְרִי פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשְּׁחָד יִעֲזֹב עֵינֵי הַקְּדָמִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים (טו, ט).

שנינו במשנה (פאה פרק ח משנה ט): עליו הכתוב אומר (ירמיהו ז, ז) בָּרָךְ הַקְּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּהּ יִהְיֶה ה' מְבַטְחוּ וְכֵן דִּין שֶׁדִּין אִמְת לֹאמְתו.

כתב רבינו התוס' יו"ט: וכן דין שדן דין אמת לאמתו - ובגמרא פרק קמא דשבת (דף י') כל דין שדן דין אמת לאמתו כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. וח"ל הבית יוסף בריש טור חושן משפט. כתבו התוס' לאפוקי דין מרומה ע"כ. ונראה דבתבית אמת הוא סגי ומאי לאמתו. וי"ל דאע"פ שידון הדין דין אמת אם מצטרף לזה אהבת הדין לזכאי או שנאתו לחייב לא הוי לאמתו עכ"ל [הבית יוסף]. ורבינו בספר **גור אריה** בפרשת יתרו כתב ולי היה נראה שכך פירושו לאפוקי דין 'שודא דדייני' שהדבר הזה אינו תולה באמת רק באומד ובמחשבה ואין זה לאמתו. וכן אמר דין של שיקול הדעת כגון דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי וסוגיא דעלמא כחד אזלא, והדיין פסק כך, אין זה שפסק דין לאמתו דהא לא ידע שהאמת הוא כך, רק סוגיא דעלמא כך הוא ולא נקרא דין שדן דין אמת לאמתו שזה לא הוי רק כאשר פסק דין אמת ברור. ופי' זה אמת ברור עכ"ל.

ושני הפירושים אינו עולים ומתיישבים אלא לגמ' דשבת, אבל למשנתנו דמייתי לה מקרא זוהיה ה' מבטחו לא שייכי. לכך נ"ל דמשנתנו לאמתו ולא לשוחדו קאמרה, והיינו והיה ה' מבטחו אינו מצפה לתשלום גמול. וכן קרא דכי השוחד יעור דמייתי לה בסיפא דמתני' מפרש רש"י בפ' משפטים לענין לשפוט אמת. ולפי זה וכל דין שולוקח שוחד ומטה את הדין דתנן היינו אפי' לזכות הזכאי. ושפיר קרי ליה נטייה כיון שאינו פוסק מצד דרך האמת אלא מצד השוחד. [ועוד מצאתי להתוס' פ' קמא דבבא בתרא דף ח שכתבו אמת לאפוקי דין מרומה שאין מחתכין אותו וכו' לאמתו שלא יטו את הדין].

רבינו התוספות יום טוב - מסכת פאה פרק ח משנה ט

פרשת כי תבוא:

התפילין אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו

וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׂם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ (כח, י).

תפלה של יד - תרגום לטוטפות לתפילין. והטור סימן כ"ה מפרש ל' פליליה שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו. דכתיב (דברים כה) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׂם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ ודרשינן אלו תפילין שבראש [וח"ל התוס' ותפילין נראה לשון ויכוח כמו ויפלל שעשה פלילות עם קונו על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עליו ויראים ממנו כדאמר' וראו וגו' ע"כ וכתבתי על זה בספרי ספר מעדני מלך בפ"ג דברכות. שלפי זה צריכה שתהיה קריאת הלמ"ד במלת תפילין בדג"ש להוראת הלמ"ד הכפולה]:

רבינו התוספות יום טוב - מסכת מנחות פרק ד משנה א

ששון יום טוב

הנפק"מ בין מה שאדם נידון בר"ה, לשיאר זמנים

מטעמת מהביאור הנפלא "ששון יו"ט" שבהוצאתנו - המבאר דברי התו"ט וקשיא לי כיון שאדם נדון בר"ה, ודאי על כל המאורעות שלו דנין אותו. על תבואתו, ופירותיו, ושאר עסקיו, וכיון שכן הכל נדון בראש השנה. וניחא לי (פי' שנתיישב לי) שג' דברים אלו נדונין לכל העולם בכללותו (כמה גשם ירד במשך השנה לכל העולם, וכמה תבואה ופירות תוציא הארץ). בשלשה זמנים אלו השנויין במשנתנו, וילפינן הכי מדאמרה תורה לצבור שיביאו במקדש בזמנים הללו דברים שמרצין עליהן כל אחד אחד בזמנו. אבל בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו אחד אחד וגוזרים עליו חלקו מדברים הללו.

לבקשת רבים מקוראי הגליון, מביאים אנו טעימה מהפירוש הנפלא "ששון יום טוב" המבאר את דברי רבינו התוס' יו"ט - בשילוב תיבות הביאור בתוך דבריו.

בחרנו להגיש בפני הקוראים פירוש על דברי רבינו במסכת ראש השנה (פרק א' משנה ב) - הקשורים לענינא דיומא - ל' יום קודם החג של ראש השנה הבעל"ט.

יש לציין שמפאת קוצר היריעה הבאנו רק את הפירוש המשולב בתוך התיבות, ורק מקצת מתוך ההערות המחכימות המעטרות את הפירוש, ויותר ממה שכתוב כאן מבואר ומפורט בספר עצמו, ישמע חכם ויוסף לקח - ללמוד בספר עצמו - בבחינת אותיות מחכימות, ומצא נופת צופים וכל טעם.

בראש השנה נידונין כל באי עולם

והטעם שנדון האדם בר"ה. דבשלמא ג' דברים הללו כל אחד נדון בזמנו, כדאמר שהפסח זמן תבואה כו', אבל ר"ה מה נשתנה. אלא טעמא אי כמ"ד בתשרי נברא העולם, כלומר נברא האדם ביום הששי לימי בראשית, והוא ר"ח תשרי, ובו ביום סרח אדם הראשון ונדון לרחמים, לפיכך קבעו הקדוש ברוך הוא לכל בניו שידונו בו ביום לרחמים, כדאיתא במדרש בפסיקתא. ואי למ"ד בניסן נברא העולם, י"ל לפי שביום הכיפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא למשה בדבר העגל, קבע לתחלת החדש עד יוה"כ לימי הדין. כל זה מדברי הר"ן (ג' ע"א מדפי הרי"ף):

שנינו במשנה מסכת ראש השנה (פרק א משנה ב): בארבעה פרקים העולם נידון בפסח - על התבואה. בעצרת - על פירות האילן. בראש השנה - כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר (תהלים ל"ג) הַיַּצֵּר יַחַד לָבָם הַמָּבִין אֶל כָּל מַעְשֵׂיהֶם. ובחג - נידונין על המים.

בראש השנה כו'. מדברי קבלה למדנו דביום הדין המיועד נידון כל באי עולם על כל ימות השנה דכתיב (דברים י"א, י"ב) מראשית השנה ועד אחרית שנה. ודרשינן מראשית השנה נדון מה יהא בסופה. וילפינן דיום הדין באחד בתשרי הוא, מדכתיב (תהלים פ"א, ד') תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו איזהו חג שהחודש מתכסה בו, הו' אומר זה ר"ה, וכתיב (שם פסוק ד') כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, הרי שחג ראש השנה הוא יום המשפט לה'. וכדאיתא בגמרא בפירקין (דף ח' ע"א). ושלשה פרקין אחרוני ילפינן להו מדאמרה תורה וכו' (כמ"ש הר"ב).

שנאמר היוצר יחד וגו'. פי' הר"ב ה"ק היוצר, והוא הקדוש ברוך הוא. רואה יחד כו', ע"כ. הכי מפרשינן לה בגמרא (יח), ופי' רש"י ואקרא דלעיל מיניה קמהדר דכתיב (תהלים ל"ג, י"ד) ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ, ועל יושבי הארץ אלו קאמר (פסוק ט"ו) היוצר יחד לבם וגו', פי' היוצר אותם, השגיח יחד את לבם ע"כ. ולהכי נסיב ליה תנא להך קרא, לומר שאע"פ שעוברין כבני מרון בדקדוק גדול, מ"מ כולן נסקרין בסקירה אחת.

זה שכתב הרמב"ם: והנגלה מזה המאמר מבואר כאשר תראה אבל הנסתר ענינו קשה מאד בלי ספק ע"כ. כי האדם אי אפשר לציירו שני הפכים בנושא אחד, בזמן אחד, שיעברו אחד אחד ויהיו נסקרים בסקירה אחת. אבל כמו שא"א להשיג מהותו יתברך ויתעלה זכרו נצח, כן א"א להשיג השגחתו וסקירתו, שאם היינו משיגים דרך השגחתו כבר היינו משיגים עצמותו, וזה אי אפשר בשום פנים.

הוצים אתם לטעום תוספות טעים בין"ט?

הבעל"ט

משניות
תוס' יו"ט
המבואר

על מסכת

יומא • סוכה • ביצה

ראש השנה • תענית
מגילה • מועד קטן • חגיגה

ציורים להסברת מולד הלבנה וחידושה למס' ר"ה
קיצור כללי טומאה וטהרה והמסתעף למסכת חגיגה

מדור מיוחד

ט"ס וולף
גליון מעדני מולד

סיפור נפלא לרגל היארצייט של רבינו החל בו' אלול

ישועה בכפליים | בזכות הזהירות מלשווחח בשעת התפילה

שבת הבא עליתי לשם, אמרתי מזמורי תהילים בצקון לחשי, וכאשר השתטחתי על ראש הציון אמרתי אל הצדיק השוכן במקום הזה כי יעבור בקשתי בשמי מרומים אל הגה"ק **התוספות יו"ט** זצוק"ל לאמור, **"ענני ומלא משאלותי בשכר זהירותי מדובר בעת התפלה וקריאת התורה, ועל ידי המי שברך אזכה למצוא זיווג הגן לבני היקר, בתענוג ונחת ובזמן קרוב"**.

שידוך עם נכדת בעל התוס' יו"ט

בלב מלא תקוה ובטחון עליתי מן הציון לביתי לגמור ההכנו לשבת קודש. פתאום צלצל הטלפון ועל קו שמעתי קול של שדכן מומחה אשר זה מזמן כבר לא שמעתי את קולו ובפיו הצעה של שידוך הגון עם בת ישראל חשובה בעלת מדות טובות ויראת שמים, ואחר שיחה ממושכת על כל הפרטים כאשר הוחלט שאתעניין על פרטי הדבר בימים הקרובים, סיים הלא את שיחו בהוסיפו:

"הבתולה היא מיוחסת, היא נכדת בעל התוספות יו"ט".

מיד במוצאי שבת קודש דיברתי עם מנהל הסמינר שם לומדת הבתולה, וגם מאתו שמעתי דברים טובים על דבר ההצעה ובתום שיחתו הוסיף מעצמו לאמר: "ידוע תדע שהבתולה יש גם יחס אבות בהיותה מגזע של הבעל תוספות יו"ט זצוק"ל".

דיבורי שתי אלה פיעמו במוחי ולבי נכדת בעל 'התוספות יו"ט', משהו רוצים להודיענו משמים, בעל התוספות יו"ט אינו מזניח כח ברכתיו הוא טורח ופועל ישועות משמים בעבורך.

ואכן בזמן קרוב נגמר השידוך ב"ה, ומזיווג זה יוצא חלציו אני שואב תענוג ונחת במלא חפניים ב"ה.

ובכן - סיים הגביר, אינכם צריכים לספר לי על כח הישועות של הרבי מ'שאץ זצוק"ל, הלא לי נתברר זאת בעצמי בשכר שמירת הדיבור בעת התפלה וקריאת התורה ובדידי הוה עובדא!! - עד כאן המעשה.

ישועה בכפליים - ישועה גוררת ישועה...

יש המשך נורא להמעשה הנ"ל שנתפרסם בשעתו וגרם קידוש שם שמים, כאשר נסעו קבוצת אנשים להתפלל על קברי הצדיקים בקראקא ניגשו בחיל וברעדה לשיפולי בית החיים הישן אל מקום ציון קדשו של הגה"ק בעל **תוספות יו"ט** זצוק"ל, וטרם החלו להתפלל שמעו משתתפי הנסיעה מפי המגיד מ'שרים הגה"ח ר' יוסף חיים שליט"א שהי' נוכח במקום את הסיפור שלפנינו שגרם כמונב להתעוררות רמה בלבבות האנשים להפיל תחנתם ובקשתם מנוחת קדושה כזה.

אך טרם פנו מסביבות הבית החיים נחלה פתאום אחד מן החבראי שסבל זה זמן מאבנים מכאיבים בכליות (נירן שטיינער בלע"ז) עד שתקפו אותו יסורים קשים ונוראים והתגברו מכאוביו באופן בלתי נסבל, נזכר במעשה שלפנינו שמע זה עכשיו, ובצעדים מהירים ניגש שוב אל קברו של התוספות יו"ט, וקיבל על עצמו בפיו שמהיום והלאה לא יפסיק ח"ו בשיחה בטילה בבית המדרש בשעת התפלה וקריאת התורה, ובשכר זאת יחול את הברכות הנאמרות בתוך נוסח המי שברך שתיקן בעל הציון הקדוש הזה.

זמן קצר אחרי גמרו את בקשתו יצא החולה לנקביו ויצא ממנו הרבה אבנים קטנים שהיו מקובצים בכליותיו עד שבאותו היום נתרפא לגמרי על כל מכאוביו וסר ממנו חליו הקשה.

סיפר המגיד מ'שרים המפ' הרה"ג ר' יוסף חיים גרינוואלד שליט"א: בעיר הבירה לונדון שבענגלאנד, ביקשו כמה עסקנים לפתוח 'כולל אברכים' ללומדי תורה, על שמו ולזכרו של הצדיק המפורסם הרה"ק מ'שאץ זצוק"ל אשר גר שם בעיר בחיים חיותו ושם מנו"כ, ועל דבר נשגב כזה כבר אמרו חז"ל אם אין קמח אין תורה, ובכן השתדלו העסקנים והלכו מבית לבית כדי להשיג נדבות חשובות להחזקת הכולל מבעלי היכולת מוקירי תורה ותומכיו.

באחד הימים עלו ובאו למשכנו של גביר אחד אשר קיבלם בסבר פנים יפות, ויהי כאשר הציעו לפניו דבר הצדקה והיא כולל על שמו של האי צדיקא קדישא הרבי מ'שאץ זצוק"ל, ורצו להתחיל ולספר לפניו על פרשת גדולת כוחו של אותו זקן ועד כמה גדולים צדיקים במיתתם בישועות גדולות. מיד הפסיקם הגביר לאמר הלא אוכל לספר לכם מה שבדידי הוה עובדא, וכך גולל לפנייהם את סיפורו הנפלא:

הן ידוע לרבים כי בשנות ה'ת"ח ת"ט' היו צרות נוראות על ראש עם בני ישראל בכל מדינות אירופה, על ידי מחנה גדולה של רשעים ורוצחים תחת אכזר צורר היהודים ימ"ש, שעברו מעיר לעיר והכו מכת חרב הרג ואבדן והפילו רבבות מאחינו בני ישראל הי"ד.

בתקופה ההיא חי רבינו הגה"ק בעל **תוספות יו"ט** זצוק"ל והוא עשה שאלת חלום שיענו אותו מן השמים בשל מי הרעה הזאת, על מה חרי אף הגדול הזה, ואמרו לו כי זה קרה כיון שזלזלו ישראל בקדושת בית המדרש והרבו בשיחות דברים בטלים בעת התפלות, נהפך מן האותיות דָּבָר ונעשה דָּבָר ר"ל, אז קם בעל **תוספות יום טוב** וחבר נוסח מיוחד של מי שברך שיאמרו בבתי כניסיות ובתי מדרשות לבקשת שמירה עליונה לכל מי ששומר פיו מלדבר בעת התפלה וקריאת התורה דבר שנהוג כהיום בכמה מבתי מדרשות לאמרו מדי שבת בשבתו.

גם בבית המדרש שאני רגיל להתפלל בשבתות - מספר האישי - נהוג מאז שאומרים בכל שב"ק את המי שברך הזה שתיקן הגה"ק בעל **תוספות יו"ט** זצוק"ל, אבל לדאבון לבי מעטים המה ממתפללי הבית המדרש שיחול על ראשם ברכה זו, אבל אני לעצמי ב"ה נזהר מאד בדבר גדול זה ואיני מפסיק בדיבור קל כל אורך התפלה, הואיל וכן כאשר הגיע בני בחור יקר לשנות השידוךין וארכה ולא השעה ולא נמצא לו שידוך הגון, עד אשר שקטו השדכנים מלצלצל לביתי ולהתעניין אודותיו, גברה צערי ויגוני בכפליים שהלא תודה לקל הנני מן היחידים ש'מי שברך' הזה יחול על ראשם, ואם כן למה לא יעמוד לי ברכה זו למצוא שידוך הגן לבני החשוב.

בקשתי מהרבי מ'שאץ שיעביר לרבינו ה'תוס' יו"ט

בדעתי הי' כי עלי לקום ולעלות אל עיר 'קראקא' מקום מנוחת קדשו של הגה"ק בעל תוספות יו"ט זצוק"ל, ושם אשפוך לפניו שיעורר עלי רחמי שמים בזכות השמירה מדיבור בעת התפלה, אך בהיות המדינה רחוקה לא איתיעא מילתא, עד אשר עלה בלבי כי אעלה אל ציון קדשו של הרבי מ'שאץ זצוק"ל שבלאנדאן, הידוע למקום של ישועות נפלאות בפרט בערבי שבתות אשר רבו הפוקדים את הציון בתפלה ותחנונים. ובערב

הגליון מוקדש לזכות נכדת רבינו - מרת מ. בת מ"מ תחי' וכל צאצאי'
זכותו הגדול של רבינו זיע"א שיומא דהילולא דיליה חל החודש בו' אלול
תגן עליה ועל צאצאיה עד עולם, וברכות שמים מעל יחולו על ראשם.